

İç göçte GSYİH bileşenleri olarak çekici faktör kademelenmesi: Atkinson bölgesel eşitsizlik endeksiyle 1995–2000 dönemi için bir istatistiksel uygulama

Murat Çiftçi*

Özet

Bu çalışma, göçmenlerin varış yerlerindeki çekici iktisadi faktörlere duyarlılık düzeylerini konu almıştır. Uygulamada kullanılan veriler TÜİK' ten alınmış olup uygulama yöntemi Atkinson bölgesel eşitsizlik endeksine dayanmaktadır. Uygulama sonuçları, göçmenlerin varış yerlerindeki çekici iktisadi faktörlere karşı duyarlılıklarının oldukça düşük olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Kalkınma iktisadı; sosyal politika; iktisadi demografi; beşeri coğrafya; istatistik.

Jel Sınıflaması: J1, O1, C01.

Pull factors (as GDP components) hierarchy of internal migration in turkey from 1995 to 2000: a statistical analyses with Atkinson regional inequality index

Abstract

This paper looks at level of sensitivity for immigrants to pull economic factors in the destination provinces. Using data from TUIK and applying method is based on Atkinson regional inequality index. It is shown that the levels of sensitivity for immigrants to pull economic factors in the destination provinces are almost low.

Keywords: Development economics; social politics; demography of economics; human geography; statistics.

Jel Classification: J1, O1, C01.

* İstanbul Üniversitesi, Doktorant, MA, MA, MA, BA. muratciftci77@yahoo.com

1. Giriş

Göç olgusu insanlık tarihi kadar eskidir. Ancak modern anlamda yaşanan göç hareketleri, sanayi inkılâbı sonrasında önce Batı Avrupa ülkelerinde ve ardından da kademeli olarak tüm dünyada sürat kazanmıştır.

Göç etme kararı, belki de alınması en zor olan kararlardan birisidir. Çoğu kez nesiller boyu yaşanan bir coğrafyadan koparak başka bir yere, yeni bir yaşam kurmak için gitmek için çok önemli sebeplerin olması gerekir. Göç etme sebepleriyle ilgili çeşitli yaklaşımlar türetilmekle birlikte, bu yaklaşımların tümünde genel olarak yaşanan yerdeki kötü iktisadi koşullara karşılık gidilecek yerlerde “varış yeri – destinasyon” mevcut mukayeseli üstünlüğün oluşu “daha iyi iktisadi koşullar” üzerinde durulmaktadır.

Bu çalışmada, iç göçte varış yerlerinde mevcut bulunan çekici faktörlere göçmenlerin duyarlılık düzeylerinin Atkinson bölgesel eşitsizlik endeksleri vasıtasıyla hesaplanması ve sonrasında da çekici faktörler arasındaki duyarlılık kademelenmesine odaklanılmıştır.

2. Uygulama

2.1. Veri Tasarımı

Uygulama kapsamında kullanılan veriler, Türkiye İstatistik Kurumu’ndan elde edilmiştir. Hesaplaması yapılan 9 GSYİH bileşeni, sektörler toplamı ve GSYİH toplamı, 2000 yılı verileridir. Ülkemizde 2001 yılından sonra iller bazında GSYİH ve bileşenleri hesaplanarak yayınlanmamaktadır. Göç istatistiklerinin elde edildiği son nüfus sayımı da 2000 yılında yapıldığı için, eldeki en güncel GSYİH ve bileşenleri ile iç göç hareketleri arasında istatistik uygulama yapmaya imkan tanıyan veri söz konusu 2000 yılı için mümkündür. Bilindiği gibi 2000 yılından önce idari bölünüşte 81 ilden oluşan ayırım söz konusu değildi. Bu sebepten dolayı iller arası iç göç hareketlerini gösteren 1995–2000 arası dönem için iller bazında GSYİH ve bileşenleri için bir ortalama hesaplamak da mümkün değildir. Bu sebeple de en güncel verilerle göçmenlerin potansiyel refah düzeylerini hesaplamak için kullanılan il verileri 2000 yılını içermektedir. İllerin göç alış miktarları ise 2000 yılı nüfus sayımına göre 1995–2000 arasındaki dönemde illere gelen göçmenlerden oluşmaktadır.

2.2. Yöntem: Bölgesel Eşitsizliğe Dayalı Atkinson Endeksi

Bölgesel eşitsizlik ölçümlerinde pek çok eşitsizlik endeksinden yararlanılmaktadır. Gini katsayısı en bilinen ve yaygın olan eşitsizlik ölçüsü konumundadır (Ravallion, 2001, 6; Fedorov, 2002, 447; Moran 2003, 353). Eşitsizlik ölçümünde en eski endeks olan Gini katsayısı ilk kez 1912’de kullanılmıştır (Sen, 1973). Ancak, Gini endeksi gibi ortalama ya da diğer ölçülerden sapmaya dayanan Dahl’in endeksi, Nagel’in endeksi veya entropi - bilgi teorisine dayanan değişim katsayısı “coefficient of variation”, logaritmik varyans “logarithmic variance”, Theil endeksi veya normatif sosyal fayda modellerine dayanan Atkinson endeksi gibi çok sayıda ölçü de mevcuttur (Chakravorty, 1996).

Bu endeksler pek çok farklı konu ve disiplin için kullanılmaktadır. Ekonomi disiplini için bölgesel verimlilikte, ücretlerde ve fert başına düşen GSYİH’ daki eşitsizlikte (Duro, Esteban, 1998; Özmucur ve Silber, 2002; Gezici, 2004; Özmucur ve Silber, 2005; Benito, Ezcurra, 2005; Öztürk, 2005; Ezcurra, et al. 2005; Ezcurra, & Rapún, 2006; Ezcurra, Pascual, 2007; Escurra, Pascual, Rapún, 2007; Gezici, 2007; Güven, 2007; Elveren ve Galbraith, 2008), tarımsal ürün verimliliğinde (Sadras, Bongiovanni, 2004), beşeri sermaye ve eğitim eşitsizliğinde (Siew, Lim, Tang, 2008) ve sermaye stoğu eşitsizliğinde (Lu, 2008) endeksler kullanılmaktadır. Yine varlık ve borçların dağılımları çerçevesinde finansta (Marks, Headey ve Wooden, 2005), cinsiyet ve etnik kökene dayanan mesleki ayrımcılık kapsamında sosyolojide (Chagravarty ve Silber, 2007), göç yoğunluğundaki bozulma kapsamında demografide (Sweeney ve Goldstein, 2005), milliyetçilik kapsamında siyasal partilerde (Jones, Mainwaring, 2003), merkezileşme ölçüsü (Dawkins, 2006) ve işgücünün bölgesel dağılımı (Carlino ve Chatterjee, 2002; Heindenreich, 2003) olarak şehir ve bölge planlamada, ülkelerarası enerji yoğunluğundaki eşitsizliğin ölçülmesinde (Alcantara ve Duro, 2004) ve hava, su, toprak ve yeraltı sularının kirlenmesinde eyaletlerarası eşitsizliğin ölçülmesi kapsamında (Millimet ve Slottjet, 2002) çevre biliminde, ABD beşbol ligindeki gizli tehlikelerin karşılaştırmalı dengesinin ölçülmesi (Utt ve Fort, 2002) ve dikkat (Schmidt ve Berri, 2001) çerçevesinde sporda, suçluların dağılımı çerçevesinde kriminolojide (Oberwittler, 2004), test tekniği olarak istatistikte (Jammalamadaka ve Gorla, 2004) ve hatta parazit boylarının dağılım eşitsizliklerinin ölçülmesiyle parazit biliminde (Poulin ve Latham, 2002) bile endeksler kullanılmaktadır. Belki de bu çalışma kapsamında eşitsizlik endeksi kullanım alanları açısından en değerli örnek uygulama, He ve Pooler (2002)’in çalışmasıdır. Bu çalışmada hem göç giriş hem de çıkış yoğunluklarının Çin’de her eyalet ve il için diğer

Çiftçi, M. (2010). İç göçte GSYİH bileşenleri olarak çekici faktör kademelenmesi: Atkinson bölgesel eşitsizlik endeksiyle 1995–2000 dönemi için bir istatistiksel uygulama. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* [Bağlantıda]. 7:1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

illerle arasındaki bölgelerarası eşitsizlik düzeyleri coefficient of variation “değişim katsayısı” ile hesaplanmıştır.

Endekslerin gösterge kabiliyetleri konusunda da tartışmalar mevcut olup bu çerçevede istatistiksel testler yapılmıştır. Örneğin Harvey (2005) Gini katsayısı ile Atkinson endeksi arasında yüksek ilişkinin olduğunu savunurken karşı tez olarak Garcia ve Molina (2001, 2418), en iyi göstergenin Atkinson endeksi olduğunu savunmaktadır. Salas (1997)’a göre de, standart fayda içerikli eşitsizlik endekslerinden birisi olan Atkinson endeksinin performansı son derece tatminkârdır.

Atkinson endeksini başta Gini endeksi olmak üzere diğer eşitsizlik endekslerinden ayıran özellikleri şu şekilde ifade etmek mümkündür: İlk olarak eşitsizlik ölçümü için etik uygulamaların modern versiyonuna 1970’te Antony B. Atkinson tarafından geliştirilen bu endeks öncülük etmektedir (Pedersen, 2004, 34). İkinci olarak Atkinson endeks değeri, aynı fayda seviyesinin eşit dağılım durumuna göre oluşan mevcut sosyal fayda kaybıyla bütünleştirildiğinde çok duyarlı bir yoksulluk endeksi özelliğindedir.

Atkinson çalışmasında orijinal sosyal refah endeksi

$$I = 1 - \left[\sum_i \left(\frac{y_i}{\mu} \right)^{1-\varepsilon} f(y_i) \right]^{\frac{1}{1-\varepsilon}} \quad [1]$$

ile formüle edilmektedir (Atkinson, 1970, 257). Buna göre y geliri, μ ortalama geliri, ε ise farklı gelir seviyelerinde gelir transferine duyarlılık düzeyini ifade etmektedir.

Bölgeler arası eşitsizlik için Atkinson endeksi ise;

$$A_{(\Omega)} = 1 - \left[\frac{M_i}{M} \times \left(\sum_{i=1}^n \frac{Y_i/M_i}{\bar{Y}/\bar{M}} \right)^{1-\Omega} \right]^{\frac{1}{1-\Omega}} \quad \text{eğer } \Omega \neq 1 \quad [2]$$

ile formüle edilmektedir. Buna göre “ $A_{(\Omega)}$ ” endeksi, “ Y_i ” i ilindeki GSYİH bileşenini, “ $\bar{Y}$ ” Türkiye’deki il başına düşen ortalama GSYİH bileşenini tanımlamaktadır. “ M_i ” i iline gelen göçmen sayısını ve “ $\bar{M}$ ” il başına düşen ortalama gelen göçmen sayısını tanımlamaktadır. “ Ω ” ise duyarlılık parametresidir.

Araştırmacılar Ω duyarlılık parametresine verecekleri değerde özgürdürler ve genel de hesaplama kolaylığı ve yüksek duyarlılığın olduğu gerekçesiyle 2 değerini vermektedirler (Öztürk, 2005, 99). Bu parametre zenginden çok zengin olmayana, fakirden çok fakir olmayana göre yeniden dağılımına mukayeseli duyarlılığı yansıtır. Daha yüksek Ω değeri, gelir dağılımı transferinin daha düşük olan arka kısmındakilerin duyarlılığının “orta-düşük gelirli” daha yüksek hissedilmesini sağlar (Spatz, 2006, 109). Arka kısımda kalan fakirlerdeki yeniden dağıtım, zenginlere göre ölçüsel bazda daha düşük olacaktır. Bunu standartlaştırır. Ayrıca endeksle sosyal refah “fayda” düzeyine ulaşılmaktadır. Bölgearası eşitsizlikten kaynaklanan sosyal refah “fayda” kaybını rahat şekilde tespit etmek mümkün olmaktadır. Hesaplanan Atkinson değeri bölgelerarasındaki eşit olmayan dağılımdan kaynaklanan sosyal refah “fayda” kaybını tanımlamaktadır. Buna göre örneğin Atkinson endeks değeri 0.15 ise, bölgelerarası eşit dağılım durumunda aynı sosyal faydanın [$100 \cdot (1 - \text{Atkinson})$] %85’inden aynı düzeyde sağlanacağı anlamını taşımaktadır (Redigor et al. 2003, 963). Dolayısıyla Atkinson endeksi, diğer endekslerin aksine bilim adamları için net şekilde elde edilen sosyal fayda düzeyini ve bölgelerarası eşitsizlikten kaynaklanan sosyal fayda “refah” kaybını hesaplama imkânını da vermektedir.

Bu çalışmada yapılan uygulamalarda, illerin aldıkları göçlerin, sahip oldukları üretim hacmiyle ne derecede uyumlu olduğu test edilmiştir. Rasyonel birey, fayda maksimizasyonundan hareket edeceği için illerin aldıkları göçlerin de sahip oldukları üretim hacimleriyle aynı orantıda olması beklenir. Çünkü illerin sahip oldukları üretim olanakları, göçmenler için potansiyel refah sağlayıcı unsur konumundadır. Dolayısıyla il nüfusları için cari refah olanağı, göçmenler için potansiyel refah olanağına dönüşecektir. Bu çerçevede göçmenlerin varış yerlerindeki iktisadi olanaklara potansiyel refah düzeylerinin tespiti için, refah fonksiyonunu oluşturan Atkinson endekslerinden yararlanılması yerinde olacaktır. Göçmenler için potansiyel refah düzeyi aynı zamanda rasyonel insan yaklaşımından hareket edildiğinde, göçmenlerin refah sağlayıcı unsurlara ne ölçüde duyarlı göç ettiklerini de tanımlamaktadır. Dolayısıyla Atkinson endeksi, aynı zamanda bir duyarlılık ölçüsü özelliğini de bünyesinde taşımaktadır.

2.3. Bulgular

Yapılan uygulamalarda, her bir GSYİH bileşeni ve sektörler toplamı-genel toplam için üçer farklı katsayı hesaplanmıştır. Bu katsayılar sırasıyla Atkinson endeksi, Atkinson göçmenlerin potansiyel refah düzeyi (veya iktisadi olanağa duyarlılık düzeyi) ve potansiyel refah kaybından oluşmaktadır.

Tablo 1
Toplam Göç Alışlar İçin ATKINSON Endeks Değerleri, Potansiyel Refah Düzeyleri,
Potansiyel Refah Kaybı Değerleri

Duyarlılık Sırası	GSYİH Toplamı ve Bileşenleri	ATKINSON Endeksi	Potansiyel Refah Düzeyi %	Potansiyel Refah Kaybı %
1	Konut Sahipliği	0.452	54.8	45.2
2	Devlet Hizmetleri	0.470	53.0	47.0
3	GSYİH Toplamı	0.498	50.2	49.8
4	Sektörler Toplamı	0.503	49.7	50.3
5	İnşaat	0.522	47.8	52.2
6	Ulaştırma	0.534	46.6	53.4
7	Tarım	0.535	46.5	53.5
8	Ticaret	0.694	30.6	69.4
9	Sanayi	0.734	26.6	73.4
10	Mali Sektör	0.763	23.7	76.3
11	Serbest Meslek Kazancı	0.800	20.0	80.0

Yukarıdaki tabloda da görüleceği üzere, toplam göçmenlerin il üretim bileşenleri içerisinde en çok konut sahipliğinden potansiyel refah sağladıkları görülmektedir. Başka bir deyişle, 1995–2000 arasında iller arası yer değiştiren toplam göçmenlerin, gittikleri illerdeki çekici faktör özelliğinde yer alan GSYİH bileşenleri içerisinde en çok duyarlı hareket ettikleri faktör “konut sahipliği” olmuştur. İkinci sırada ise “devlet hizmetleri” bileşeni yer almıştır. Üçüncü sırada GSYİH toplamının yer alması sonrasında, sektörler toplamı, inşaat sektörü dördüncü ve beşinci sıralarda bulunmaktadırlar. Altı ve yedinci sıralarda yer alan bileşenler ise ulaştırma ve tarım sektörleri olmuştur. İlk yedi çekici faktöre göçmen duyarlılığının “potansiyel refah düzeyi” birbirine yakın olduğu görülmektedir. Yaklaşık %50 civarında değişim gösteren duyarlılık düzeyi, sonraki dört çekici faktör konumundaki sektörlerde %20’ lere kadar gerilemektedir.

Göç etme sebeplerine göre göçmenlerin varış yerlerindeki sektörel üretimlere duyarlılıkları incelendiğinde, kendi aralarında farklılık gösterdikleri görülmektedir. Bu çerçevede karşılaştırma yapmak için hesaplanan ilk göç etme sebebi, iş amaçlı göçmenler olmuştur.

Çiftçi, M. (2010). İç göçte GSYİH bileşenleri olarak çekici faktör kademelenmesi: Atkinson bölgesel eşitsizlik endeksiyle 1995–2000 dönemi için bir istatistiksel uygulama. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* [Bağlantıda]. 7:1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

Tablo 2
İş Amaçlı Göç İçin ATKINSON Endeks Değerleri, Potansiyel Refah Düzeyleri,
Potansiyel Refah Kaybı Değerleri

		ATKINSON Endeksi	Potansiyel Refah Düzeyi %	Potansiyel Refah Kaybı %
1	Konut Sahipliği	0.585	41.5	58.5
2	GSYİH	0.612	38.8	61.2
3	Sektörler Toplamı	0.616	38.4	61.6
4	Ulaştırma	0.637	36.3	63.7
5	İnşaat	0.644	35.6	64.4
6	Devlet Hizmetleri	0.651	34.9	65.1
7	Ticaret	0.672	32.8	67.2
8	Tarım	0.700	30.0	70.0
9	Sanayi	0.712	28.8	71.2
10	Serbest Meslek Kazancı	0.769	23.1	76.9
11	Mali Sektör	0.796	20.4	79.6

Yukarıdaki tabloda da görüleceği gibi, iş amacıyla göç edenlerin göç ettikleri yerlerdeki çekici faktör konumunda yer alan sektörel ve toplam ulusal üretim hacimlerine duyarlılık kademelenmesinde, toplam göç miktarlarının duyarlılığından bazı farklı sonuçlarla karşılaşmaktadır. Her ne kadar en yüksek potansiyel refah düzeyi açısından konut sahipliği göçmen toplamıyla aynı olsa da “devlet hizmetleri” açısından ciddi sapmayla karşılaşmaktadır. İş amaçlı göçmenlerde varış yerlerindeki “devlet hizmetlerine” duyarlılık, genel göçmen profilinden farklı olarak oldukça alt önem kademeye inmektedir.

İş amaçlı göçmenlerin varış yerlerindeki çekici faktörlere duyarlılık düzeylerinin genel göçmenleri duyarlılık düzeyine göre çok düşük gerçekleşmesi de bir diğer farklılık olarak dikkat çekmektedir. Normal şartlarda “rasyonel insan” prensibine göre iş amacıyla göç edenlerin çekici faktörlere duyarlılığın en yüksek seviyede gerçekleşmesi gereklidir. Ancak olgu, olması gerekenden son derece farklı gerçekleşmiştir.

Tablo 3
Tayin Amaçlı Göç İçin ATKINSON Endeks Değerleri, Potansiyel Refah Düzeyleri,
Potansiyel Refah Kaybı Değerleri

		ATKINSON Endeksi	Potansiyel Refah Düzeyi %	Potansiyel Refah Kaybı %
1	Devlet Hizmetleri	0.404	59.6	40.4
2	Tarım	0.447	55.3	44.7
3	Konut Sahipliği	0.549	45.1	54.9
4	GSYİH	0.594	40.6	59.4
5	Sektörler Toplamı	0.606	39.4	60.6
6	İnşaat	0.622	37.8	62.2
7	Ulaştırma	0.632	36.8	63.2
8	Mali Sektör	0.815	18.5	81.5
9	Ticaret	0.872	12.8	87.2
10	Sanayi	0.878	12.2	87.8
11	Serbest Meslek Kazancı	0.919	8.1	91.9

Çiftçi, M. (2010). İç göçte GSYİH bileşenleri olarak çekici faktör kademelenmesi: Atkinson bölgesel eşitsizlik endeksiyle 1995–2000 dönemi için bir istatistiksel uygulama. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* [Bağlantıda]. 7:1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

Tayin amaçlı göç edenlerin varış yerlerindeki çekici faktörlere duyarlılık kademelenmesi incelendiğinde, “devlet hizmetleri” ve “tarım üretimi”nin en yüksek ilk iki duyarlı olunan faktör olduğu görülmektedir (tablo 3). Bu durum, genel olarak beklenmesi gereken düzeylerin gerçekleştiğini tanımlamaktadır. Çünkü “kamu hizmetleri” içerisinde kamu personelinin katkısı da bulunmakta olup, kamu hizmetlerinin büyüklüğüyle doğru orantılı bir atama sürecinin devam ettirilmesi gerekir. “Tarımsal üretim”e duyarlılığın ikinci yüksek duyarlılık kademesinde olması ise, daha çok kalkınmışlık düzeyi düşük olan illere yönelik kamunun kalkınmayı destekleyici politika uygulamasına bağlanabilir.

Tablo 4
Hane halkı Fertlerine Bağımlı Göç İçin ATKINSON Endeks Değerleri, Potansiyel Refah Düzeyleri, Potansiyel Refah Kaybı Değerleri

		ATKINSON Endeksi	Potansiyel Refah Düzeyi %	Potansiyel Refah Kaybı %
1	Konut Sahipliği	0.445	55.5	44.5
2	GSYİH	0.487	51.3	48.7
3	Sektörler Toplamı	0.489	51.1	48.9
4	Devlet Hizmetleri	0.490	51.0	49.0
5	İnşaat	0.507	49.3	50.7
6	Ulaştırma	0.527	47.3	52.7
7	Tarım	0.556	44.4	55.6
8	Ticaret	0.640	36.0	64.0
9	Sanayi	0.683	31.7	68.3
10	Serbest Meslek Kazancı	0.759	24.1	75.9
11	Mali Sektör	0.760	24.0	76.0

Hane halkı fertlerinden birisine bağlı olarak gerçekleştirilen göç ile iş amaçlı göç edenlerin varış yerlerindeki çekici faktörlerin duyarlılık kademeleri birbirine çok benzemektedir (tablo 4).

Tablo 5
Eğitim Amaçlı Göç İçin ATKINSON Endeks Değerleri, Potansiyel Refah Düzeyleri, Potansiyel Refah Kaybı Değerleri

		ATKINSON Endeksi	Potansiyel Refah Düzeyi %	Potansiyel Refah Kaybı %
1	Devlet Hizmetleri	0.464	53.6	46.4
2	Konut Sahipliği	0.524	47.6	52.4
3	GSYİH	0.544	45.6	54.4
4	İnşaat	0.546	45.4	54.6
5	Sektörler Toplamı	0.548	45.2	54.8
6	Ulaştırma	0.565	43.5	56.5
7	Tarım	0.566	43.4	56.6
8	Ticaret	0.682	31.8	68.2
9	Sanayi	0.733	26.7	73.3
10	Mali Sektör	0.782	21.8	78.2
11	Serbest Meslek Kazancı	0.785	21.5	78.5

Çiftçi, M. (2010). İç göçte GSYİH bileşenleri olarak çekici faktör kademelenmesi: Atkinson bölgesel eşitsizlik endeksiyle 1995–2000 dönemi için bir istatistiksel uygulama. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* [Bağlantıda]. 7:1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

Eğitim amacıyla gerçekleştirilen göçte de, iş amaçlı göç edenlerin varış yerlerindeki çekici faktörlerin duyarlılık kademeleriyle benzer duyarlılık kademelenmesi göstermektedir (tablo 5).

Tablo 6
Evlilik Amaçlı Göç İçin ATKINSON Endeks Değerleri, Potansiyel Refah Düzeyleri,
Potansiyel Refah Kaybı Değerleri

		ATKINSON Endeksi	Potansiyel Refah Düzeyi %	Potansiyel Refah Kaybı %
1	Konut Sahipliği	0.533	46.7	53.3
2	GSYİH	0.572	42.8	57.2
3	Sektörler Toplamı	0.580	42.0	58.0
4	Devlet Hizmetleri	0.599	40.1	59.9
5	Ulaştırma	0.601	39.9	60.1
6	İnşaat	0.609	39.1	60.9
7	Ticaret	0.674	32.6	67.4
8	Tarım	0.681	31.9	68.1
9	Sanayi	0.692	30.8	69.2
10	Serbest Meslek Kazancı	0.770	23.0	77.0
11	Mali Sektör	0.770	23.0	77.0

Evlilik amacıyla gerçekleştirilen göç ile iş amaçlı göç edenlerin varış yerlerindeki çekici faktörlerin duyarlılık kameleri de birbirine çok benzemektedir (tablo 6). Genel olarak şimdiye kadarki dört göçmen profilinin varış yerlerindeki çekici faktörlere karşı davranış kademelenmesinin benzer oluşunu, diğer üç göçmen profilinin “bağımlı, eğitim ve evlilik” iş amaçlı göçe bağlı oluşmasına bağlamak mümkündür.

Tablo 7
Deprem Sebebiyle Göç İçin ATKINSON Endeks Değerleri, Potansiyel Refah
Düzeyleri, Potansiyel Refah Kaybı Değerleri

		ATKINSON Endeksi	Potansiyel Refah Düzeyi %	Potansiyel Refah Kaybı %
1	Devlet Hizmetleri	0.493	50.7	49.3
2	Tarım	0.536	46.4	53.6
3	Ulaştırma	0.568	43.2	56.8
4	Konut Sahipliği	0.582	41.8	58.2
5	GSYİH	0.602	39.8	60.2
6	Sektörler Toplamı	0.604	39.6	60.4
7	İnşaat	0.634	36.6	63.4
8	Ticaret	0.744	25.6	74.4
9	Mali Sektör	0.787	21.3	78.7
10	Serbest Meslek Kazancı	0.829	17.1	82.9
11	Sanayi	0.866	13.4	86.6

Deprem ve güvenlik sebepleriyle göç ile atama / tayin amaçlı göç edenlerin varış yerlerindeki çekici faktörlere duyarlılık kademeleri birbirine çok benzemektedir (tablo 7, tablo 8). Bunda, iktisadi konulara doğrudan bağlantılı olmayan ve devlet hizmetlerinin yoğunlaştığı yerlere doğru göç ediş eğiliminin deprem ve güvenlik sebebiyle göç edişler açısından muhtemel sonuçlarını sebep olarak aramak mümkündür.

Çiftçi, M. (2010). İç göçte GSYİH bileşenleri olarak çekici faktör kademelenmesi: Atkinson bölgesel eşitsizlik endeksiyle 1995–2000 dönemi için bir istatistiksel uygulama. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* [Bağlantıda]. 7:1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

Tablo 8

Güvenlik Amaçlı Göç İçin ATKINSON Endeks Değerleri, Potansiyel Refah Düzeyleri, Potansiyel Refah Kaybı Değerleri

		ATKINSON Endeksi	Potansiyel Refah Düzeyi %	Potansiyel Refah Kaybı %
1	Devlet Hizmetleri	0.535	46.5	53.5
2	Tarım	0.681	31.9	68.1
3	Konut Sahipliği	0.751	24.9	75.1
4	GSYİH	0.786	21.4	78.6
5	Ulaştırma	0.793	20.7	79.3
6	Sektörler Toplamı	0.799	20.1	79.9
7	İnşaat	0.822	17.8	82.2
8	Mali Sektör	0.902	9.8	90.2
9	Sanayi	0.934	6.6	93.4
10	Ticaret	0.947	5.3	94.7
11	Serbest Meslek Kazancı	0.964	3.6	96.4

Diğer amaçlı göç edenlerin de atama sebebiyle göç edenlerin varış yerlerindeki çekici faktörlere duyarlılık kademeleri birbirine benzemektedir (tablo 9).

Tablo 9

Diğer Amaçlı Göç İçin ATKINSON Endeks Değerleri, Potansiyel Refah Düzeyleri, Potansiyel Refah Kaybı Değerleri

		ATKINSON Endeksi	Potansiyel Refah Düzeyi %	Potansiyel Refah Kaybı %
1	Devlet Hizmetleri	0.424	57.6	42.4
2	Tarım	0.461	53.9	46.1
3	Konut Sahipliği	0.512	48.8	51.2
4	GSYİH	0.555	44.5	55.5
5	Sektörler Toplamı	0.566	43.4	56.6
6	İnşaat	0.578	42.2	57.8
7	Ulaştırma	0.584	41.6	58.4
8	Mali Sektör	0.798	20.2	79.8
9	Ticaret	0.809	19.1	80.9
10	Sanayi	0.851	14.9	85.1
11	Serbest Meslek Kazancı	0.881	11.9	88.1

Göç etme sebeplerine göre göçmenlerin varış yerlerindeki çekici faktörlere duyarlılıklarında yaşanan benzerlikleri tespit etmek amacıyla, 11 çekici faktöre duyarlılık düzeyleri gözlem olarak alınmak suretiyle ilk olarak korelasyon analizine gidilmiştir. Basit korelasyon analizi sonucunda elde edilen matris incelendiğinde, iş amacıyla göç edenlerle hane halkı fertlerine bağımlı ve evlilik amaçlı göç edenlerin benzer yapıda olduklarının ipuçları elde edilmiştir. Yine atama-tayin amacıyla göç edenler ile deprem, güvenlik amaçlı göç edenler ve diğer grubunda yer alanların benzer yapıda olduklarının ipuçları elde edilmiştir. Eğitim amaçlı göç edenlerle göç etme sebebi bilinmeyenlerin göç etmede varış yerlerindeki çekici faktörlere yönelik davranışları açısından net bir benzerlik ayırımına gitmek mümkün olamamıştır (tablo 10).

Çiftçi, M. (2010). İç göçte GSYİH bileşenleri olarak çekici faktör kademelenmesi: Atkinson bölgesel eşitsizlik endeksiyle 1995–2000 dönemi için bir istatistiksel uygulama. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* [Bağlantıda]. 7:1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

Tablo 10
Pearson Korelasyon Sonuçları (SPSS 15.0 Çıktısı)

		İş	Bağımlı	Evlilik	Eğt.	Tayin	Deprem	Güv.	Diğer	Bil.
İş Amaçlı Göç	Cor.Coeff.	1.00	0.94	0.98	0.85	0.60	0.69	0.48	0.69	0.72
	Sig.		0.00	0.00	0.00	0.05	0.02	0.13	0.02	0.01
	N	11	11	11	11	11	11	11	11	11
Hane Halkı Fertlerine Bağımlı Göç	Cor.Coeff.	0.94	1.00	0.96	0.97	0.83	0.87	0.71	0.89	0.90
	Sig.	0.00		0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.00	0.00
	N	11	11	11	11	11	11	11	11	11
Evlilik Amaçlı Göç	Cor.Coeff.	0.98	0.96	1.00	0.89	0.68	0.74	0.57	0.75	0.78
	Sig.	0.00	0.00		0.00	0.02	0.01	0.07	0.01	0.00
	N	11	11	11	11	11	11	11	11	11
Eğitim Amaçlı Göç	Cor.Coeff.	0.85	0.97	0.89	1.00	0.91	0.94	0.85	0.95	0.95
	Sig.	0.00	0.00	0.00		0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
	N	11	11	11	11	11	11	11	11	11
Tayin Amaçlı Göç	Cor.Coeff.	0.60	0.83	0.68	0.91	1.00	0.96	0.96	0.99	0.98
	Sig.	0.05	0.00	0.02	0.00		0.00	0.00	0.00	0.00
	N	11	11	11	11	11	11	11	11	11
Deprem Amaçlı Göç	Cor.Coeff.	0.69	0.87	0.74	0.94	0.96	1.00	0.90	0.98	0.96
	Sig.	0.02	0.00	0.01	0.00	0.00		0.00	0.00	0.00
	N	11	11	11	11	11	11	11	11	11
Güvenlik Amaçlı Göç	Cor.Coeff.	0.48	0.71	0.57	0.85	0.96	0.90	1.00	0.92	0.90
	Sig.	0.13	0.01	0.07	0.00	0.00	0.00		0.00	0.00
	N	11	11	11	11	11	11	11	11	11
Diğer Amaçlı Göç	Cor.Coeff.	0.69	0.89	0.75	0.95	0.99	0.98	0.92	1.00	0.99
	Sig.	0.02	0.00	0.01	0.00	0.00	0.00	0.00		0.00
	N	11	11	11	11	11	11	11	11	11
Amaçlı Bilinmeyen Göç	Cor.Coeff.	0.72	0.90	0.78	0.95	0.98	0.96	0.90	0.99	1.00
	Sig.	0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	
	N	11	11	11	11	11	11	11	11	11
Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).										
Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).										

İkinci aşama olarak yapılan Spearman sıra korelasyon analiz sonuçları da tıpkı Pearson korelasyon sonuçlarındaki gibi paralel gerçekleşmiştir (tablo 11).

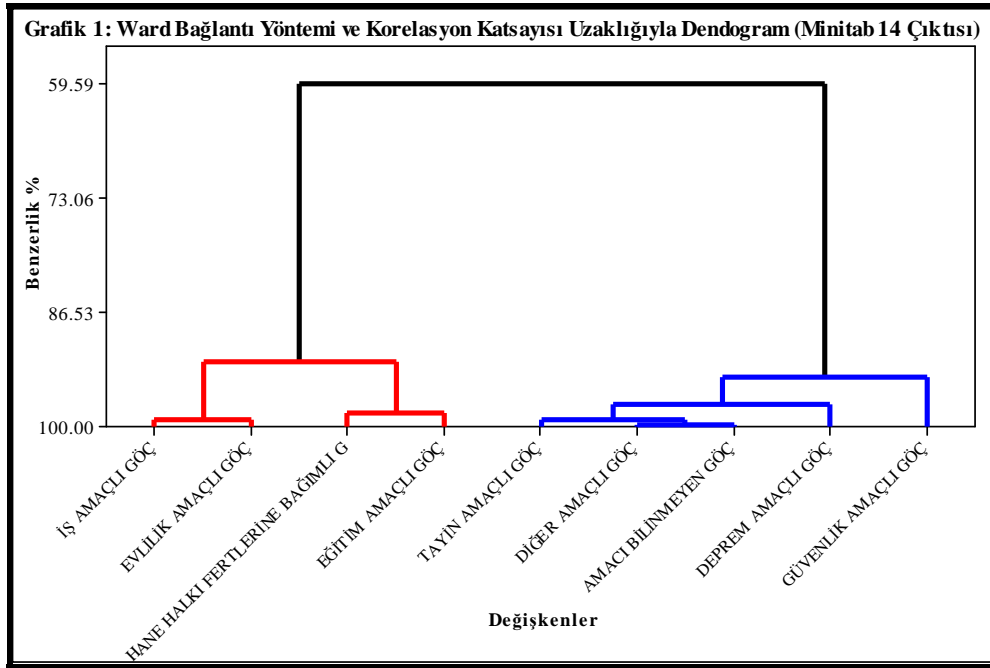
Çiftçi, M. (2010). İç göçte GSYİH bileşenleri olarak çekici faktör kademelenmesi: Atkinson bölgesel eşitsizlik endeksiyle 1995–2000 dönemi için bir istatistiksel uygulama. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* [Bağlantıda]. 7:1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

Tablo 11
Spearman Sıra Sonuçları (SPSS 15.0 Çıktısı)

		İş	Bağımlı	Evlilik	Eğt.	Tayin	Deprem	Güv.	Diğer	Bil.
İş Amaçlı Göç	Cor.Coeff.	1.00	0.95	0.97	0.82	0.55	0.54	0.54	0.55	0.57
	Sig.	.	0.00	0.00	0.00	0.08	0.09	0.09	0.08	0.07
	N	11	11	11	11	11	11	11	11	11
Hane Halkı Fertlerine Bağımlı Göç	Cor.Coeff.	0.95	1.00	0.98	0.92	0.73	0.63	0.68	0.73	0.74
	Sig.	0.00	.	0.00	0.00	0.01	0.04	0.02	0.01	0.01
	N	11	11	11	11	11	11	11	11	11
Evlilik Amaçlı Göç	Cor.Coeff.	0.97	0.98	1.00	0.90	0.67	0.62	0.64	0.67	0.67
	Sig.	0.00	0.00	.	0.00	0.02	0.04	0.03	0.02	0.02
	N	11	11	11	11	11	11	11	11	11
Eğitim Amaçlı Göç	Cor.Coeff.	0.82	0.92	0.90	1.00	0.83	0.74	0.79	0.83	0.85
	Sig.	0.00	0.00	0.00	.	0.00	0.01	0.00	0.00	0.00
	N	11	11	11	11	11	11	11	11	11
Tayin Amaçlı Göç	Cor.Coeff.	0.55	0.73	0.67	0.83	1.00	0.89	0.96	1.00	0.98
	Sig.	0.08	0.01	0.02	0.00	.	0.00	0.00	.	0.00
	N	11	11	11	11	11	11	11	11	11
Deprem Amaçlı Göç	Cor.Coeff.	0.54	0.63	0.62	0.74	0.89	1.00	0.93	0.89	0.89
	Sig.	0.09	0.04	0.04	0.01	0.00	.	0.00	0.00	0.00
	N	11	11	11	11	11	11	11	11	11
Güvenlik Amaçlı Göç	Cor.Coeff.	0.54	0.68	0.64	0.79	0.96	0.93	1.00	0.96	0.94
	Sig.	0.09	0.02	0.03	0.00	0.00	0.00	.	0.00	0.00
	N	11	11	11	11	11	11	11	11	11
Diğer Amaçlı Göç	Cor.Coeff.	0.55	0.73	0.67	0.83	1.00	0.89	0.96	1.00	0.98
	Sig.	0.08	0.01	0.02	0.00	.	0.00	0.00	.	0.00
	N	11	11	11	11	11	11	11	11	11
Amacı Bilinmeyen Göç	Cor.Coeff.	0.57	0.74	0.67	0.85	0.98	0.89	0.94	0.98	1.00
	Sig.	0.07	0.01	0.02	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	.
	N	11	11	11	11	11	11	11	11	11
Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).										
Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).										

Özellikle eğitim ve sebebi bilinmeyen göçmenlerin varış yerlerindeki çekici faktörlere duyarlılıkları açısından iş amaçlı göç grubunda mı yoksa tayin-atama amaçlı göç grubunda mı değerlendirileceğinin netleşmemesi sebebiyle, üçüncü aşama olarak kademeli kümeleme “hierarchical cluster” analizine geçilmiştir. Uygulamada az sayıdaki gözlemler için genel olarak en iyi performansa sahip bağlantı yöntemlerinden birisini teşkil eden Ward bağlantı yönteminden yararlanılmış, uzaklık ölçüsü olarak ise korelasyon katsayılarından yararlanılmıştır.

Çiftçi, M. (2010). İç göçte GSYİH bileşenleri olarak çekici faktör kademelenmesi: Atkinson bölgesel eşitsizlik endeksiyle 1995–2000 dönemi için bir istatistiksel uygulama. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* [Bağlantıda]. 7:1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

Grafik 1’ de de görüleceği gibi eğitim amaçlı göç edenlerin varış yerlerindeki çekici faktörlere karşı davranışları iş amaçlı göç edenlerin davranışları içinde olan ilk kümeye eklenmiş, amacı bilinmeyen göçmenlerin davranışları ise tayin-atama amaçlı göç edenlerin davranışları içinde olan ikinci kümeye eklenmiştir.

3. Tartışma ve Sonuç

Türkiye’de 1995–2000 arasında yaşanan iller arası göç hareketlerinin varış yerlerindeki çekici faktörlere duyarlılığını tespit etmeye odaklanarak hazırlanan bu çalışmada gerçekleştirilen uygulama bulguları, göç davranışıyla ilgili ulusal düzeyde çeşitli özgünlüklere dikkat çekmektedir. Bu özgünlükleri kısaca sıralayalım.

Öncelikle göçmenlerin hangi amaçla olursa olsun göç ederken varış yerlerindeki çekici “GSYİH ve bileşenleri” faktörlere karşı duyarlılıklarının son derece düşük olduğu görülmektedir. Varış yerlerindeki üretim hacimleriyle doğru orantılı olarak göçün gerçekleşmemiş olmasından dolayı oluşan potansiyel sosyal refah kaybının % 40’ ın altına inmediği görülmektedir. Bunun anlamı ise çekici faktörlere yönelik göçmen duyarlılığının son derece düşük olduğudur. Buradan hareketle ilk olarak, ülkemizde gerçekleşen göçte “rasyonel insan” prensibine uygun bir göç yönünün oluşmadığı savunulabilir.

Uygulama kapsamında ikinci önemli bulguysa, genel olarak göçmenlerin çıkış yerlerindeki çekici faktörler içerisinde ülke ekonomisi içerisinde baskın ağırlığa sahip olan sanayi, ticaret, ulaştırma- haberleşme, tarım gibi sektörlerle yönelik duyarlılıklarının çekici

Çiftçi, M. (2010). İç göçte GSYİH bileşenleri olarak çekici faktör kademelenmesi: Atkinson bölgesel eşitsizlik endeksiyle 1995–2000 dönemi için bir istatistiksel uygulama. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* [Bağlantıda]. 7:1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

---

faktörler içerisinde çok düşük kademede gerçekleşmiştir. Keza elde edilen bu bulgu da, ülkemizde gerçekleşen göçte “rasyonel insan” prensibine uygun bir göçün oluşmadığını desteklemektedir.

Özellikle çoğu göç türünde devlet hizmetlerine duyarlılığın yüksek oluşu, göçmenlerin göç edişlerinde varış yerlerindeki üretim sürecinde yer alma amacıyla hareket etmekten ziyade devletin sağladığı sınırlı imkânlardan pay alma eğiliminde oldukları izlenimini doğurmaktadır. Özde üretmeden tüketmek isteğini tanımlayan bu durum, kurumsallaşmış bir piyasa ekonomisinde kabul edilebilir değildir. Çünkü sürdürülebilir kalkınma için her kesimin üretim süreci içerisinde bir şekilde yer alması ve bu çerçevede de istikrarlı şekilde büyüyen bir üretim sürecinin başarılması gerekmektedir.

Göç etmede, göçmenlerin üretim sürecine dâhil olma amacıyla hareket etmede çok duyarlı olmadıklarını destekleyen bir diğer önemli bulgu ise, iş amacıyla göç edenlerin duyarlılık düzeylerinin (Atkinson potansiyel refah düzeyi) diğer amaçlarla göç edenlere göre çok düşük düzeyde kalmış olmalarıdır. Elde edilen bütün bulgular, toplumumuzun giderek ABD örneğinde olduğu gibi daha tüketici bir toplum yapısına dönüşmekte olduğunu desteklemektedir.

Çiftçi, M. (2010). İç göçte GSYİH bileşenleri olarak çekici faktör kademelenmesi: Atkinson bölgesel eşitsizlik endeksiyle 1995–2000 dönemi için bir istatistiksel uygulama. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* [Bağlantıda]. 7:1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

KAYNAKLAR

- Alcantara, V. ve Duro, J. A. (2004), “Inequality of energy intensities across OECD countries: a note”, *Energy Policy*, 32: 1257–1260.
- Atkinson, A. B. (1970), “On the Measurement of Inequality”, *Journal of Economic Theory*, 2: 244–263.
- Benito, J. M. ve Ezcurra, R. (2005), “Spatial Disparities in Productivity and Industry Mix: The Case of the European Regions”, *European Urban and Regional Studies*, 12: 177–194.
- Carlino, G. ve Chatterjee, S. (2002), “Employment Deconcentration: A New Perspective of America’s Postwar Urban Evolution” *Journal of Regional Science*, 42 (2): 455–475.
- Chakravarty, S. (1996), “A Measurement of Spatial Disparity: The Case of Income Inequality”, *Urban Studies*, 33 (9): 1671–1686.
- Chakravarty, S.R. ve Silber, J. (2007), “A generalized index of employment segregation”, *Mathematical Social Sciences*, 53: 185–195
- Dawkins, C. (2006), “The Spatial Pattern of Black–White Segregation in US Metropolitan Areas: An Exploratory Analysis”, *Urban Studies* 43 (11): 1943–1969.
- Duro, J. A. ve Esteban, J. (1998), “Factor decomposition of cross-country income inequality”, *Economics Letters*, 60: 269–275.
- Elveren, A. Y. ve Galbraith, J. K. (2008), Pay Inequality in Turkey in the Neo-Liberal Era: 1980-2001, University of Texas Inequality Project Working Paper No. 49, April 21, 2008, URL. http://utip.gov.utexas.edu/papers/utip_49.pdf
- Ezcurra, R. Pascual, P. ve Rapun, M. (2007), “Spatial Inequality in Productivity in the European Union: Sectoral and Regional Factors”, *International Regional Science Review*, 30 (4): 384–407.
- Ezcurra, R. ve Pascual, P. (2007), “Regional Polarisation and National Development in the European Union”, *Urban Studies*, 44 (1): 99–122.
- Ezcurra, R. ve Rapún, M. (2006), “Regional Disparities and National Development Revisited: The Case of Western Europe”, *European Urban and Regional Studies*, 13 (4): 355–369.
- Ezcurra, R.; Gil, C.; Pascual, P. ve Rapún, M. (2005), “Inequality, Polarisation and Regional Mobility in the European Union”, *Urban Studies*, 42 (7): 1057–1076.
- Fedorov, L. (2002), “Regional Inequality and Regional Polarization in Russia, 1990–99”, *World Development*, 30 (3): 443–456.
- García, I. ve Molina, J. A. (2001), “The Effects of Region on the Welfare and Monetary Income of Spanish Families”, *Urban Studies*, 38 (13): 2415–2424.
- Gezici, F. (2004), New Regional Definition and Spatial Analysis of Regional Inequalities in Turkey Related to the Regional Policies of EU, 44th Congress of ERSA Porto, Portugal, 25–29 August 2004, URL. <http://www.ersa.org/ersaconfs/ersa04/PDF/57.pdf>
- Gezici, F. (2007), “Türkiye’nin Bölgelerarası Gelişmişlik Farkları ve Bölgesel Politikalarının Yeni Yaklaşımlar Çerçevesinde Değerlendirilmesi”, *Bölge Biliminde Yeni Yaklaşımlar – Bildiriler Kitabı*, 12. Ulusal Bölge Bilimi / Bölge Planlama Kongresi, Bölge Bilim Türk Milli Komitesi, İTÜ, DPT, İstanbul.

- Çiftçi, M. (2010). İç göçte GSYİH bileşenleri olarak çekici faktör kademelenmesi: Atkinson bölgesel eşitsizlik endeksiyle 1995–2000 dönemi için bir istatistiksel uygulama. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* [Bağlantıda]. 7:1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>
-
- Güven, A. (2007), “The Role of Incentive Policy on Income Inequality between Turkish Provinces: A Decomposition Analysis”, *Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi*, 14: 20-38.
- Harvey, J. (2005), “A note on the ‘natural rate of subjective inequality’ hypothesis and the approximate relationship between the Gini coefficient and the Atkinson index”, *Journal of Public Economics*, 89: 1021–1025.
- He, J. ve Pooler, J. (2002), “The Regional Concentration of China’s Interprovincial Migration Flows, 1982–90”, *Population and Environment*, 24 (2): 149–182.
- Heindenreich, M. (2003), “Regional Inequalities in the Enlarged Europe”, *Journal of European Social Policy*, 13: 313-333.
- Jammalamadaka, S. R. ve Gorla, M. N. (2004), “A test of goodness-of-fit based on Gini’s index of spacings”, *Statistics & Probability Letters*, 68: 177–187.
- Jones, M. P. ve Mainwaring, S. (2003), “The Nationalization of Parties and Party Systems An Empirical Measure and an Application to the Americas”, *Party Politics*, 9 (2): 139–166.
- Lu, D. (2008), “China’s Regional Income Disparity - An Alternative Way to think of the Sources and Causes”, *Economics of Transition*, 16 (1): 31–58.
- Marks, Gary N.; Headey, B. ve Wooden, M. (2005) “Household Wealth in Australia: Its Components, Distribution and Correlates”, *Journal of Sociology*, 41 (1): 47–68.
- Millimet, D. M. ve Slottje, D. (2002), “Environmental Compliance Costs and the Distribution of Emissions in the U.S.”, *Journal of Regional Science*, 42 (1): 87 – 105.
- Moran, T. P. (2003), “On the Theoretical and Methodological Context of Cross-National Inequality Data”, *International Sociology*, 18 (2): 351-378.
- Oberwittler, D. (2004), “Disorganization Juvenile Offending: The Role of Subcultural Values and Social A Multilevel Analysis of Neighbourhood Contextual Effects on Serious”, *European Journal of Criminology*, 1 (2): 201–235.
- Özmucur, S. ve Silber, J. (2002), Spatial Income Inequality in Turkey and the Impact of Internal Migration, URL: <http://62.237.131.23/conference/conference-2002-2/papers/s%20FCleyman%20F6zmucur%20and%20jacques%20silber.pdf>
- Özmucur, S. ve Silber, J. (2005), Internal Migration, Household Size and Income Inequality in Turkey, URL: http://www.unisi.it/eventi/GiniLorenz05/25%20may%20paper/PAPER_Ozmucur_Silber.pdf
- Öztürk, L. (2005), “Bölgelerarası Gelir Eşitsizliği: İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması’na (İBBS) Göre Eşitsizlik İndeksleri İle Bir Analiz, 1965–2001”, *Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi*, 10: 95–110.
- Pedersen, A. W. (2004), “Measurement Inequality as Relative Deprivation: A Sociological Approach to Inequality”, *Acta Sociologica*, 47: 31-49.
- Poulin, R. ve Latham, A. D. M. (2002), “Inequalities in size and intensitydependent growth in a mermithid nematode parasitic in beach hoppers”, *Journal of Helminthology*, 76: 65–70.
- Ravallion, M. (2001), Growth, Inequality and Poverty: Looking Beyond the Averages, World Bank Policy Research Working Paper. 2558, Washington, DC.

Çiftçi, M. (2010). İç göçte GSYİH bileşenleri olarak çekici faktör kademelenmesi: Atkinson bölgesel eşitsizlik endeksiyle 1995–2000 dönemi için bir istatistiksel uygulama. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* [Bağlantıda]. 7:1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

Regidor, E.; Calle, M. E.; Navarro, P. ve Dominguez, V. (2003), “Trends in the Association between Average Income, Poverty and Income Inequality and Life Expectancy in Spain”, *Social Science & Medicine*, 56: 961–971.

Sadras, V. ve Bongiovanni, R. (2004), “Use of Lorenz curves and Gini coefficients to assess yield inequality within paddocks”, *Field Crops Research*, 90: 303–310.

Salas, R. (1997), “Welfare-consistent inequality indices in changing populations: The marginal population replication axiom A note”, *Journal of Public Economics*, 67: 145–150.

Schmidt, M. B. ve Berri, D. J. (2001), “Competitive Balance and Attendance: The Case of Major League Baseball” *Journal of Sports Economics*, 2 (2), 145–167.

Sen, A. K. (1973), *On Economic Inequality*, Oxford University Press, Oxford, etc.

Siew, A.; Lim, K. ve Tang, K. K. (2008), “Human Capital Inequality and the Kuznets Curve”, *The Developing Economies*, XLVI-1: 26–51

Spatz, J. (2006), “Poverty and Inequality in the Era of Structural Reforms: The Case of Bolivia”, Springer Verlag, Berlin.

Sweeney, S. H. ve Goldstein, H. (2005), “Accounting for migration in regional occupational employment projections”, *The Annals of Regional Science*, 39: 297–316.

Utt, J. ve Fort, R. (2002), “Pitfalls to Measuring Competitive Balance With Gini Coefficients”, *Journal of Sports Economics*, 3 (4): 367–373.

Üçdoğruk, Ş. (2002), “İzmir’ deki İç Göç Hareketinin Çok Durumlu Logit Teknikle İncelenmesi”, *Dokuz Eylül Üniversitesi İİBF Dergisi*, 17, (1): 157–183.

Çiftçi, M. (2010). İç göçte GSYİH bileşenleri olarak çekici faktör kademelenmesi: Atkinson bölgesel eşitsizlik endeksiyle 1995–2000 dönemi için bir istatistiksel uygulama. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* [Bağlantıda]. 7:1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

EKLER

Tablo 15
Uygulamada Kullanılan GSYİH ve Bileşenleri (Milyar TL, 2000 yılı)

İller	Tarım	Sanayi	İnşaat	Ticaret	Ulaştırma ve hab.	Mali kur.	Konut sahipliği	Serbest meslek ve hizm.	Sektörler toplamı	Devlet hizm.	GSYİH (Alıcı fiy.)
Adana	526,135	1,154,440	98,810	868,179	403,301	77,646	81,175	64,861	3,214,065	136,592	3,565,131
Adıyaman	152,213	117,246	13,220	66,942	48,871	3,571	41,569	2,504	444,082	35,178	491,854
Afyon	237,327	119,408	52,842	130,579	147,939	11,914	63,300	9,735	762,417	46,931	829,715
Ağrı	92,463	7,051	11,114	18,336	17,389	1,693	9,739	878	157,615	21,959	183,939
Aksaray	123,062	10,255	18,332	58,438	72,835	5,618	17,377	1,048	302,595	22,456	326,064
Amasya	142,991	28,994	22,871	59,574	87,321	3,010	23,421	5,713	373,114	35,697	419,322
Ankara	387,415	1,541,896	1,035,520	2,559,281	1,581,580	161,508	527,466	294,033	8,001,260	495,819	9,545,749
Antalya	560,783	245,390	211,602	1,114,593	470,734	34,220	112,138	69,963	2,790,495	107,187	2,938,699
Ardahan	30,027	2,190	1,490	5,510	5,787	2,450	3,559	342	49,451	10,924	60,423
Artvin	57,951	61,773	12,343	58,024	77,302	3,710	8,260	2,360	279,493	18,154	299,303
Aydın	537,961	162,565	93,400	579,486	162,288	24,275	125,988	48,632	1,716,058	60,840	1,807,663
Balıkesir	481,993	349,075	85,203	233,875	298,816	25,910	159,711	26,346	1,645,154	88,275	1,789,308
Bartın	30,029	17,739	8,334	14,450	29,704	4,168	11,188	1,501	113,837	6,618	122,244
Batman	99,462	126,850	14,769	31,861	40,067	3,460	20,173	546	334,415	27,130	366,415
Bayburt	14,448	2,573	3,809	10,252	14,998	1,653	4,816	251	51,478	6,762	58,263
Bilecik	78,023	294,883	23,374	24,819	55,198	3,375	11,798	3,393	493,646	54,116	573,390
Bingöl	39,836	26,084	6,126	6,336	10,270	1,092	6,610	604	96,366	18,184	115,375
Bitlis	58,935	10,824	4,253	13,135	17,442	2,038	10,540	959	117,163	20,150	139,942
Bolu	263,448	193,644	40,769	116,433	131,897	6,893	29,024	10,041	787,792	26,188	859,666
Burdur	115,819	33,431	13,123	88,840	106,806	4,514	21,787	5,621	386,917	20,385	415,958
Bursa	487,006	2,112,623	208,285	832,593	606,289	79,149	154,120	90,840	4,535,537	118,703	5,015,684
Çanakkale	239,840	286,666	43,319	173,091	155,015	8,818	39,545	15,343	957,723	42,295	1,017,588
Çankırı	73,107	18,210	11,119	57,924	40,644	2,523	14,477	2,681	219,384	17,971	242,531
Çorum	188,710	93,818	42,114	304,233	130,104	10,320	50,885	11,222	824,594	36,160	871,556
Denizli	328,460	386,932	101,597	548,545	218,935	31,093	76,269	32,559	1,695,743	54,524	1,817,721
Diyarbakır	319,260	248,175	65,982	232,215	121,908	8,893	48,226	10,883	1,049,102	133,560	1,196,370
Düzce	93,619	105,733	4,415	51,359	27,488	3,304	23,517	4,105	311,451	14,660	345,581
Edirne	270,915	126,939	29,686	136,022	110,836	27,886	29,954	11,996	699,945	37,902	756,830
Elazığ	107,149	181,218	49,690	89,013	70,474	6,779	44,921	6,394	549,562	68,341	630,710
Erzincan	75,774	27,079	5,528	37,538	35,953	3,352	9,774	1,709	194,487	26,377	224,245
Erzurum	132,463	56,412	38,145	145,545	63,734	9,058	28,333	8,023	476,823	87,559	577,505
Eskişehir	155,561	401,240	62,687	406,602	183,595	17,356	54,607	21,761	1,299,964	81,455	1,424,621
Gaziantep	215,656	402,287	98,051	542,562	175,481	30,530	161,559	31,083	1,631,142	60,421	1,741,987
Giresun	116,554	70,102	36,385	68,943	104,247	11,741	31,492	5,691	432,940	29,763	475,173
Gümüşhane	42,527	1,987	8,112	12,931	42,354	2,327	7,004	572	115,596	11,546	128,170
Hakkari	30,300	5,363	6,338	3,620	4,521	754	5,823	245	56,476	17,969	74,703
Hatay	464,209	276,656	47,709	527,069	267,484	12,402	132,052	32,261	1,747,878	69,609	1,888,771
İğdir	37,105	3,038	9,284	6,789	15,139	2,711	6,896	490	79,446	11,610	91,271
İsparta	167,250	108,044	32,297	95,246	70,077	7,738	26,467	8,832	511,428	40,875	570,308
İstanbul	118,558	9,846,047	1,126,131	7,308,211	3,398,459	1,634,110	1,186,859	1,060,311	24,153,287	677,415	26,278,326
İzmir	673,327	2,662,482	337,744	2,065,466	1,193,303	218,257	431,141	235,484	7,687,443	302,780	9,016,134
K.Maraş	243,214	280,814	95,574	189,973	112,106	8,124	89,018	8,306	1,021,807	50,116	1,090,924
Karabük	31,912	531,532	18,264	111,082	29,387	9,797	23,714	9,011	760,998	8,008	780,561
Karaman	203,413	53,734	18,829	29,970	43,138	3,742	14,752	5,191	369,855	16,620	397,655
Kars	61,205	13,745	9,844	39,035	22,085	2,536	12,112	891	159,934	24,362	186,356
Kastamonu	154,146	68,676	30,494	50,326	123,402	4,916	22,378	4,447	456,021	37,271	508,543
Kayseri	148,407	266,460	145,524	374,011	171,247	15,071	56,585	23,521	1,193,255	102,769	1,373,965
Kırıkkale	58,707	345,957	23,456	35,061	40,901	6,568	23,682	26,846	555,913	14,680	619,138
Kırklareli	97,328	526,832	30,892	89,365	77,347	8,345	31,306	8,627	865,016	26,417	921,207
Kırşehir	76,149	35,545	14,119	40,434	61,711	3,754	21,609	3,249	252,912	17,973	276,285
Kilis	53,036	21,799	4,476	83,596	8,208	1,692	10,781	5,080	187,224	10,038	199,925
Kocaeli	122,468	2,658,623	171,940	507,579	438,967	71,256	131,398	36,680	4,083,521	153,192	5,223,778
Konya	586,198	503,289	209,871	470,466	486,011	30,279	132,370	34,416	2,432,871	118,312	2,639,553
Kütahya	132,596	397,603	41,100	66,509	133,839	9,507	29,302	7,168	810,015	38,121	863,686
Malatya	168,231	245,113	42,959	231,894	98,738	9,360	57,166	10,484	859,730	57,110	942,046
Manisa	832,470	1,190,004	77,512	611,035	223,572	25,742	160,543	48,093	3,153,385	67,406	3,273,149

Kaynak: TÜİK

Çiftçi, M. (2010). İç göçte GSYİH bileşenleri olarak çekici faktör kademelenmesi: Atkinson bölgesel eşitsizlik endeksiyle 1995–2000 dönemi için bir istatistiksel uygulama. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* [Bağlantıda]. 7:1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

Tablo 15 devam
Uygulamada Kullanılan GSYİH ve Bileşenleri (Milyar TL, 2000 yılı)

İller	Tarım	Sanayi	İnşaat	Ticaret	Ulaştırma ve hab.	Mali kur.	Konut sahipliği	Serbest meslek ve hizm.	Sektörler toplamı	Devlet hizm.	GSYİH (Alıcı fiy.)
Mardin	130,679	37,499	13,874	89,903	149,909	3,346	29,363	3,037	456,015	40,497	499,901
Mersin	643,480	727,144	87,554	633,671	412,699	25,334	158,141	70,230	2,751,763	101,465	3,079,797
Muğla	350,715	537,963	84,310	562,373	177,287	22,398	54,110	21,570	1,796,862	46,922	1,896,362
Muş	86,671	8,667	8,386	6,598	12,987	1,407	10,043	403	134,372	23,278	160,654
Nevşehir	161,551	69,323	23,248	110,065	111,423	7,249	19,144	5,071	501,113	21,011	531,770
Niğde	184,112	63,389	30,090	53,724	73,668	5,029	23,675	1,608	431,418	23,803	466,999
Ordu	224,033	131,014	46,378	124,250	129,488	6,025	34,806	12,031	704,139	43,439	765,811
Osmaniye	96,156	36,646	19,389	112,360	19,917	8,719	38,283	19,412	343,648	31,192	382,143
Rize	78,245	77,576	21,281	93,865	118,775	5,818	27,583	4,025	423,273	22,558	469,198
Sakarya	269,214	349,484	63,580	305,380	151,873	11,148	72,176	23,140	1,238,284	55,104	1,343,891
Samsun	390,435	315,196	90,687	529,438	169,280	21,408	57,464	33,553	1,592,578	92,262	1,726,504
Siirt	48,067	69,087	7,324	9,755	24,517	1,267	15,025	174	174,611	25,746	202,072
Sinop	65,641	15,059	11,872	42,134	57,167	2,868	15,595	4,629	212,556	19,553	234,318
Sivas	112,707	176,918	46,904	149,367	104,823	8,374	53,531	7,197	652,260	60,597	737,199
Şanlıurfa	664,248	143,621	49,083	75,977	138,708	8,201	64,208	8,471	1,148,352	55,514	1,250,401
Şırnak	39,481	3,681	3,552	1,768	42,940	2,758	4,565	130	96,867	22,187	119,085
Tekirdağ	193,433	735,126	108,005	173,569	152,469	17,964	60,921	17,963	1,452,863	44,997	1,574,939
Tokat	226,514	250,921	25,615	64,489	105,751	5,965	52,828	10,064	739,717	39,868	809,183
Trabzon	147,953	179,109	59,856	232,757	158,920	19,115	39,187	16,511	840,685	67,127	927,767
Tunceli	24,270	1,708	3,677	5,934	5,862	1,510	3,111	324	45,070	14,229	60,015
Uşak	105,724	50,672	22,021	103,034	54,119	6,960	20,357	9,062	366,905	21,369	399,655
Van	101,727	40,688	19,221	67,288	86,896	4,291	38,390	4,447	361,374	67,307	442,405
Yalova	31,344	283,183	24,887	164,320	35,338	7,541	12,322	20,613	572,508	16,096	622,555
Yozgat	174,506	75,712	24,423	60,685	93,304	7,110	29,663	6,123	464,690	32,630	506,025
Zonguldak	73,735	291,424	25,260	200,042	179,708	23,711	44,180	14,011	843,113	33,189	989,486

Kaynak: TÜİK

Çiftçi, M. (2010). İç göçte GSYİH bileşenleri olarak çekici faktör kademelenmesi: Atkinson bölgesel eşitsizlik endeksiyle 1995–2000 dönemi için bir istatistiksel uygulama. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* [Bağlantıda]. 7:1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

Tablo 16

Uygulamada Kullanılan Göç Etme Sebeplerine Göre İllerin Aldıkları Göçmen Sayıları (1995–2000 Dönemi)

İller	Toplam göç eden nüfus	İş arama /bulma	Tayin /atama	birine bağımlı göç	Eğitim	Evlilik	Deprem	Güvenlik	Diğer	Bilinmeyen
Adana	92684	17659	13431	27602	8571	8569	1009	1016	13377	1450
Adıyaman	17624	1798	5247	4035	1483	1384	189	75	3073	340
Afyon	35636	3910	6383	8433	8281	1815	891	210	5335	378
Ağrı	24586	1702	5409	3732	2269	1305	538	204	8743	684
Aksaray	18892	2658	3631	5058	3653	968	427	49	2245	203
Amasya	30294	2101	5651	7141	3445	1597	644	40	9342	333
Ankara	377108	65715	51142	97023	63960	32926	11047	1191	50596	3508
Antalya	171982	53291	17440	45916	10716	10297	6700	663	24441	2518
Ardahan	8791	647	2366	1797	336	513	222	35	2724	151
Artvin	14374	1618	3336	3360	748	669	1327	44	3126	146
Aydın	76570	18643	9166	22802	5291	4067	1243	424	13711	1223
Balıkesir	80207	9523	12635	21273	9993	4461	2459	373	18881	609
Bartın	10069	1250	2344	2666	792	733	154	18	2018	94
Batman	20133	1713	4961	5185	943	1460	641	516	4379	335
Bayburt	6027	543	1485	1321	598	317	550	21	1066	126
Bilecik	24586	3557	2759	5064	2473	1310	839	50	8131	403
Bingöl	13795	1244	3915	2614	448	739	146	942	3426	321
Bitlis	24270	1289	4875	5437	2912	1379	2330	819	4729	500
Bolu	25532	4637	3082	4976	5116	1380	939	867	4303	232
Burdur	17328	2348	2773	4069	3860	946	83	55	3058	136
Bursa	180171	41887	17036	57896	18341	14409	5975	813	22547	1267
Çanakkale	42818	4966	6345	8516	6947	1841	632	94	12918	559
Çankırı	20869	4116	3044	5482	1504	951	406	54	4978	334
Çorum	27073	3820	5324	8269	1597	1641	687	86	5272	377
Denizli	57412	14826	7035	16334	7052	3484	916	232	7061	472
Diyarbakır	62996	7657	15458	15755	4969	3560	1625	1275	11426	1271
Düzce	23982	6548	2287	4380	2916	1637	2230	117	3500	367
Edirne	35973	4307	6008	7517	5298	1930	898	110	9145	760
Elazığ	36075	3211	7122	7704	4793	1849	692	1065	8653	986
Erzincan	29336	2566	7781	5818	4893	1098	604	311	5802	463
Erzurum	50809	2973	10481	9586	15975	2431	1476	180	6613	1094
Eskişehir	62802	9004	9024	16374	13331	4313	1790	195	8314	457
Gaziantep	68550	12426	10471	20077	5635	5591	1706	389	11268	987
Giresun	30844	2640	4236	7350	3491	1356	3576	154	7596	445
Gümüşhane	13777	1339	1939	3091	1773	501	1957	106	2936	135
Hakkari	13369	721	5384	1629	455	568	42	168	4081	321
Hatay	47298	6395	9417	11724	4362	3053	590	199	10887	671
İğdır	11944	1329	3347	2182	627	606	554	115	2778	406
İsparta	45579	7388	5131	9165	11792	1492	715	176	9124	596
İstanbul	117894	21638	13950	39251	10533	6992	3415	1880	18910	1325
İzmir	920955	289753	55383	239791	81248	101798	19261	4461	119764	9496
K.Maraş	306387	70525	40511	80051	30537	24008	5980	1376	48784	4615
Karabük	33864	4652	7609	8204	4018	2038	656	157	5946	584
Karaman	15440	2188	2583	4426	1401	1193	437	22	3108	82
Kars	13374	1999	2228	4070	1995	872	274	38	1795	103
Kastamonu	28937	1831	5551	4534	2102	1268	855	69	12095	632
Kayseri	26171	3196	3777	6330	2991	1259	1167	65	7143	243
Kırkkale	64169	11455	9117	17495	8632	5017	1811	181	9819	642
Kırklareli	23455	3120	3944	7409	2658	1420	434	151	3858	461
Kırşehir	29968	5268	4931	7944	1427	2344	1344	80	6337	293
Kilis	19273	3074	3247	5078	3105	1210	278	65	2948	268
Kocaeli	7157	671	1748	1914	923	523	202	22	1056	98
Konya	119301	31123	10370	33161	9589	12315	3370	556	17603	1214
Kütahya	107316	14640	15067	29705	22533	4935	4025	533	14762	1116
Malatya	38553	3937	5505	6778	11136	1457	520	139	8507	574
Manisa	49192	4871	9766	12623	7152	2837	2272	524	8018	1129
Mardin	76526	16247	8956	21426	7489	4785	762	439	15666	756
Mersin	26083	2471	7172	6369	853	1720	1588	574	4828	508
Muğla	80782	25300	9784	18625	6246	4659	2014	215	13326	613

Kaynak: TÜİK

Çiftçi, M. (2010). İç göçte GSYİH bileşenleri olarak çekici faktör kademelenmesi: Atkinson bölgesel eşitsizlik endeksiyle 1995–2000 dönemi için bir istatistiksel uygulama. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* [Bağlantıda]. 7:1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

Tablo 16 devam

Uygulamada Kullanılan Göç Etme Sebeplerine Göre İllerin Aldıkları Göçmen Sayıları (1995–2000 Dönemi)

İller	Toplam göç eden nüfus	İş arama /bulma	Tayin /atama	birine bağımlı göç	Eğitim	Evlilik	Deprem	Güvenlik	Diğer	Bilinmeyen
Muş	13379	1102	4194	2811	476	1135	420	228	2685	328
Nevşehir	23171	7076	3273	6117	1281	1444	572	52	3003	353
Niğde	27740	4297	3201	5566	8114	1071	649	72	4300	470
Ordu	35790	3860	5740	9015	2340	2003	3672	217	8391	552
Osmaniye	23845	2961	4633	6835	1845	1958	323	112	4853	325
Rize	25050	3910	3221	5064	2844	1485	2811	103	5269	343
Sakarya	50354	10160	6485	12036	6099	4078	3036	253	7630	577
Samsun	59628	6045	9996	15893	9234	4082	4131	225	9485	537
Siirt	17932	784	4374	3230	1538	1150	430	316	5566	544
Sinop	16205	1651	2712	4147	1275	696	860	126	4477	261
Sivas	43309	4583	7168	9716	7673	2053	1831	177	9454	654
Şanlıurfa	38320	4682	8902	7549	2921	2204	1090	454	9456	1062
Şırnak	28457	2223	10175	4041	335	1357	489	772	8485	580
Tekirdağ	88618	24254	7439	27849	3346	6053	1920	254	16464	1039
Tokat	33384	3246	5404	8337	4668	1807	1938	228	7055	701
Trabzon	52923	4524	6243	9831	13590	2041	7779	314	7985	616
Tunceli	15705	800	4759	1757	316	524	165	235	6875	274
Uşak	18807	3041	2807	4816	3425	1299	261	113	2889	156
Van	35053	2578	8807	7893	5930	2082	633	1556	5000	574
Yalova	22774	4990	2773	7110	750	1556	1201	113	4084	197
Yozgat	32948	7017	5055	9673	3046	1576	1200	166	4734	481
Zonguldak	27839	4264	4896	6266	4257	2262	1033	115	4283	463

Kaynak: TÜİK

Çiftçi, M. (2010). İç göçte GSYİH bileşenleri olarak çekici faktör kademelenmesi: Atkinson bölgesel eşitsizlik endeksiyle 1995–2000 dönemi için bir istatistiksel uygulama. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* [Bağlantıda]. 7:1. Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

Ek 3: Kademeli Kümeleme Analizi Minitab 14 Çıktıları

Cluster Analysis of Variables: İŞ AMAÇLI GÖÇ; TAYİN AMAÇLI; HANE HALKI F; ...

Correlation Coefficient Distance, Ward Linkage Amalgamation Steps

Step	Number of clusters	Similarity level	Distance level	Clusters joined	New cluster	Number of obs. in new cluster
1	8	99.7270	0.005460	8	9	2
2	7	99.2601	0.014799	2	8	3
3	6	99.2201	0.015597	1	4	2
4	5	98.4699	0.030601	3	5	2
5	4	97.4699	0.050602	2	6	4
6	3	94.2321	0.115358	2	7	5
7	2	92.4246	0.151508	1	3	4
8	1	59.5880	0.808240	1	2	9

Final Partition

Cluster 1

İŞ AMAÇLI GÖÇ
HANE HALKI FERTLERİNE BAĞIMLI GÖÇ
EVLİLİK AMAÇLI GÖÇ
EĞİTİM AMAÇLI GÖÇ

Cluster 2

TAYİN AMAÇLI GÖÇ
DEPREM AMAÇLI GÖÇ
GÜVENLİK AMAÇLI GÖÇ
DİĞER AMAÇLI GÖÇ
AMACI BİLİNMEYEN GÖÇ